

گزارش چهارمین سمینار بررسی نیازهای اطلاعاتی نابینایان

این جلسه در تاریخ ۷۴/۸/۸ با شرکت دانشجویان درس "خدمات ویژه" و سایر علاقه‌مندان در تالار شهید دقایقی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران برگزار شد. در این گزارش بخشهایی از صحبت‌ها و سایر برنامه‌ها مورد اشاره قرار گرفت.

سخنران اول جلسه، خانم نوش‌آفرین انصاری به بحث درباره مفهوم "همه" و ضرورت گسترش خدمات اطلاع‌رسانی از سوی کتابداران پرداختند و به گامهایی که در سالهای اخیر در جهت بهتر کردن خدمات اطلاع‌رسانی به نابینایان برداشته شده است اشاره کردند، ولی اقدامات انجام شده را در برابر حجم نیازهای اطلاعاتی نابینایان بسیار کم دانستند. ایشان از جمله کارهای بسیار مثبت را بخش کتابهای گویا در کتابشناسی ملی و تشکیل جمع کوچکی از دانشجویان نابینا قلمداد کردند. سپس با اشاره به حضور دو دانشجوی نابینا در دانشکده، ابراز امیدواری شد که کتابخانه دانشکده بتواند نیازهای اطلاعاتی این دانشجویان را از راههای مختلف از جمله امانت گرفتن کتابهای بریل و نوارهای گویا، تولید نوار و معرفی دانشجویان داوطلب جهت خواندن کتاب رفع کند. هم‌چنین ایشان از خانم باسمه رضایی سرپرست کتابخانه تقاضا کردند برنامه بازدید از کتابخانه برای دانشجویان نابینا تدارک دیده شود، تا این دانشجویان بتوانند به راحتی در کتابخانه تردد و با همکاران کتابدار ارتباط برقرار کنند. در بخش دیگری از صحبتشان که خطاب به دانشجویان نابینا بود متذکر شدند که علاقه و کوشش خود این عزیزان می‌تواند سبب ایجاد حرکت‌های جدی‌تر و گسترده‌تر گردد.

سخنران بعدی خانم هنگامه صابری، دانشجوی نابینای کارشناسی ارشد حقوق

بین‌الملل دانشگاه تهران، نخست از بارقه امیدوی در حوزه الکترونیک سخن گفتند و آرزو کردند با این‌گونه پیشرفت‌ها و ورود و انطباق این وسایل با نیازهای نابینایان ایرانی بسیاری از مشکلات مربوط به دستیابی به اطلاعات حل شود. ایشان در بخش دیگری از صحبت خود به موضوع کلی افراد نابینا و خواندن اشاره کردند و مسایل مربوط به کودکان زیر ۷ سال، و سنین دبستان و دبیرستان را به اجمال مورد توجه قرار دادند و آغاز مشکل اساسی را از زمانی دانستند که فرد نابینا وارد دانشگاه می‌شود، در جایی که دیگر کتاب درسی به تنهایی حاکم نیست و دانشجوی باید مطالعات وسیع‌تر و فردی‌تری را دنبال کند: "در این مقطع کتابهای بریل دیگر جوابگو نیست، دانشجوی به نوار و به افرادی که برایش سخنرانند نیازمند است و در گذر به دوره کارشناسی ارشد مشکل باز هم بیشتر می‌شود." و به این نکته اشاره کردند که گاه برای یافتن منابع برای یک پژوهش بسیار کوچک دانشجوی نابینا ماهها سرگردان می‌ماند. ضمن دعوت از همه دانشجویان کتابداری برای ضبط اطلاعات به صورت گویا، ایشان صحبت خود را به این صورت خاتمه دادند: "اکنون در جمع دانشجویان کتابداری هستیم، من یک خواهش دارم، شما وقتی شاغل شدید به کسانی که نیاز به خدمات ویژه دارند بیشتر توجه کنید. برخورد خیلی از کتابداران قانونی است، ولی انسانی نیست. وقتی نابینا همراهی ندارد، این وظیفه کتابدار است که کمکش کند. کتابخانه‌های دانشگاهی باید کتابداران مسئول افراد ویژه داشته باشند و متونی را که نابینا نیاز دارد برایش فراهم آورده و بخوانند."

سومین سخنران، خانم مینو یثربی روانشناس بالینی از مرکز نابینایان خزانه بودند.

ایشان در معرفی خود گفتند که ده سال به صورت داوطلب در سازمان بهزیستی با نابینایان کار کرده‌اند و سپس به معرفی مرکز نابینایان خزانه و فعالیت‌های مختلف آن از جمله سوادآموزی، ماشین‌نویسی، اپراتوری، هنردرمانی، آموزش موسیقی و تأسیس مهد کودک اشاره کردند. از فعالیت‌های جالبی که ایشان مورد توجه قرار دادند ساخت کتابهای لمسی با مواد گوناگون برای استفاده کودکان نابینا بود. در مورد کتابخانه به امکانات بسیار کم موجود اشاره کردند و اظهار امیدواری کردند که دانشجویان کتابداری همت کرده به تنظیم و گسترش این کتابخانه کمک نمایند. ایشان صحبت خود را با اهمیت ایجاد عادت مطالعه و تولید آثار مناسب برای کودکان و نوجوانان نابینا به پایان بردند.

چهارمین سخنران، خانم زهرا فرمانی، روانشناس کودکان استثنایی و عضو هیأت مدیره شورای کتاب کودک، ضمن ارائه آثار لمسی و صحبت پیرامون این‌گونه کتابها سعی کردند جمع را با این‌گونه آثار که هم برای بینایان و هم نابینایان با ارزش است آشنا کنند. از جمله به این ویژگیها اشاره کردند: (۱) آشنایی کودک با کتاب، (۲) ایجاد مهارت ورق زدن، (۳) ایجاد تمرکز، (۴) تقویت حس لامسه، (۵) بالا بردن سطح معلومات، (۶) افزایش خزانه لغات، (۷) بالا بردن خلاقیت ذهن، و (۸) توسعه توانایی ارتباط. از نظر مواد مورد استفاده اشاره شد که با بسیاری از مواد مانند انواع پارچه‌ها، مقوا، گچ، خمیر، سنگ، فلز، چوب و مواد پلاستیکی می‌توان کتابهای بسیار موفق و زیبای لمسی پدید آورد. در پایان به سه کتاب پارچه‌ای که به تولید انبوه رسیده و اکنون نایاب است اشاره گردید و اظهار امیدواری شد که تولید و اشاعه این‌گونه کتابها در جامعه ما با کمک هنرمندان، کتابداران، و سایر

علاقه‌مندان توسعه پیدا کند.

سخنران بعدی خانم منصوره شجاعی کارشناس کتابداری در مورد تجربه‌های خود در زمینه تولید کتابهای گویا صحبت کردند. ایشان اشاره داشتند که از روی اعتقاد و علاقه پا در این وادی گذاشته‌اند و اساساً به مشکلات فراوان آن فکر نکرده بودند و ابراز خوشوقتی نمودند که در فاصله سومین تا چهارمین سمینار توانسته‌اند دو کتاب گویا با کیفیت خوب برای نوجوانان نابینا تولید کنند. ضمن اشاره به تجربه‌های به دست آمده در تولید دو کتاب **رسم ما، سهم ما** و **ستاره سرزمین رویا** و تشکر از امکان ضبط این آثار در یک استودیوی مجهز، ایشان بر نیاز مبرم نوجوانان نابینا به در اختیار داشتن کتابهای خوب اشاره کردند و از همه علاقه‌مندان خواستند که در این راه بکوشند. ایشان توجه به این نکات را در موقع تهیه کتاب گویا در حوزه ادبیات مورد تأکید قرار دادند: (۱) صدای مناسب، (۲) پیش مطالعه متن، (۳) ضبط صوت خوب، (۴) فضای ساکت، (۵) معرفی کامل سندی که خوانده می‌شود، (۶) قید عنوان و صفحه شروع و پایان هر فصل، (۷) خواندن پانویس‌ها، (۸) توضیح در مورد تصاویر، و (۹) استفاده از موسیقی مناسب. در پایان تأکید

کردند که کتاب گویا با نوار قصه‌های موجود در بازار بسیار متفاوت است و اصالت این گونه آثار باید به خوبی حفظ شود.

در بخش پرسش و پاسخ، سؤالهای متعددی مطرح شد که به چند مورد آن اشاره می‌شود. در پاسخ به این سؤال که برای کمک به حل مشکلات دانشجویان نابینا چه می‌توان کرد، خانم ثریا قزل‌ایاغ عضو هیأت علمی رشته کتابداری دانشگاه تهران گفتند: "من پیشنهاد می‌کنم که همین الآن درهای این سالن را ببندیم و کسانی که فکر می‌کنند جزء این جامعه و این مردم هستند و رسالت فرهنگی به دوش دارند اسم خود را بنویسند و در تهیه منابع به صورت گویا داوطلب همکاری شوند."

سؤال دیگری را در مورد نقش کتابخانه مرکزی خانم ناهید بنی‌اقبال سرپرست بخش اسناد این کتابخانه به این شرح پاسخ گفتند: "متأسفم از این که کتابخانه مرکزی بخش خاص یا فرد خاصی را برای ارائه خدمات به شما عزیزان ندارد. ولی توصیه می‌کنم که همه شما استفاده از فرهنگ گویای و بستر را یاد بگیرید. به نظرم حدود ۲۰ فرهنگ گویا در یکی از اتاقهای همکف کتابخانه برای استفاده قرار دارد و

همکاران طرز استفاده از آن را آموزش می‌دهند." ایشان سپس اظهار امیدواری کردند که با همت و پیگیری خود دانشجویان نابینا بخش بریل و گویا در کتابخانه مرکزی و سایر کتابخانه‌ها توسعه یابد. ایشان از دانشجویان دعوت کردند مشکلات خود را با ایشان در میان بگذارند.

آقای سلامی دانشجوی نابینای علوم تربیتی در پاسخ به این سؤال که از چه زمان به مطالعه کتابهای غیردرسی علاقه‌مند شدند چنین پاسخ دادند:

"من از همان کودکی دوست داشتم کتاب بخوانم. در مجتمعی که درس می‌خواندم کتابخانه کوچکی دایر بود که من عضو آنجا شدم و کتابهای بریل و نوارهای موجود در آن را امانت می‌گرفتم و مطالعه می‌کردم. در سال دوم راهنمایی بودم که تصمیم گرفتم در کتابخانه گویا و قرائت خانه مجتمع نابینایان رودکی عضو شوم و تاکنون نیز از اعضای فعال این مرکز هستم." در پایان، نمایشگاه مقاله‌های مربوط به نابینایان در نشریات کتابداری و کتابهای لمسی و بریل مورد بازدید حاضران قرار گرفت.

